

Megtalálták a budapesti mészáros céh eredeti céhládáját

Drága hús, hatósági üzem, vesztegetés
a régi világban

A becsületes láda és a titkos fiók titka

— Az Est tudósítójától —

A budapesti mészáros ipartestület mesteruccai székházában nemrég néhány öreg ládát bontottak fel. Meglepetve állapították meg, hogy a céhládák értékes kultúrtörténeti dokumentumokat rejtettek. Latin és németnyelvű többszáz éves céh iratok, királyi levelek, titkos szerződések kerültek elő.

A poros iratokból érdekes dolgok derültek ki. Talán a legérdekesebb az, hogy 100—200 évvel ezelőtt — »a régi jó világban« — is ugyanazok vagy nagyon hasonló gondok gyötörték a budai és pesti mészárosokat, mint manapság. Ep úgy panaszkodtak az alacsony eladási árak, a magas adók, sőt a — közüzem konkurenciája miatt.

Igy nagy sérelem volt az a határozat, melyet Pest város tanácsa hozott 1751 november 9-én s amelyben közli a céh-vel, hogy a borjúhús fontját törvényes büntetés terhe alatt senki 8 dénárón feljebb áron mérni ne próbálja. A pesti mészárosok ezt a limitációt nagyon sérelmezték. Allandóan instanciákkal ostromolták a vármegyét és a városi tanácsot, hogy az árat emeljék fel.

1797 május 26-án például — mint a céhládában talált egyik irat bizonyítja — azt kérték a vármegye Renditől, hogy engedjék meg a hús árának felemelését, mert délelőtt tíz óráig a mészárosoknak nem szabad bárányokat és borjúkat vásárolni, viszont

a kocsmárosok és a kufárok már tíz óra előtt összevásárolják az állatokat és azután azokhoz a mészáros másodkézből drágábban jut hozzá.

1800 körül egy másik ilyen »instancia«-ban előadják, hogy mielőtt az állatot megvehetnék, »már azalatt az 5-6 hupecnek a kezén is megfordult és rajta mindenki nyerekedni akart«. A közvetítő, lánckereskedelem tehát már ekkor megvolt.

Megfenyegetik a mészárosokat

A mészáros céh tagjai sehogy sem akartak belenyugodni a hús árának alacsonyan való megszabásába és fenyegetődni kezdtek. 1834 szeptember 4-én a budai céh bejelenti a városi tanácsnak, hogy

a limitált áron nem tudja tovább mérni a húst és ezért ha gyorsan nem intézkednek, beszüntetik a mérést.

A budai mészárosok tehát sztrájkba akartak lépni. Már jóval ezt megelőzően 1802-ben is fenyegetőztek a sztrájkkal, de akkor a városi tanács kimondotta, ha a mozgalmat nem hagyják abba a mészárosok, új mestereket fog felvenni a céhbe. A sztrájk leszerelésével Paschall Antal komisszárost — az akkori közéletmezési tanácsnokot — bízta meg a tanács.

Nem volt mindig jó üzlet mészárosnak lenni. Még több mint száz évvel ezelőtt sem. A napoleoni háborúk alatt nagy volt a drágaság. Viszont a vármegye nem engedte felemelni a húsárakat. A most előkerült régi iratokból kiderül, hogy

1805 augusztusában több mester lemondott székjogáról.

Olyan ez, mintha ma valaki visszadná az iparengedélyét, mert képtelen azt folytatni a rossz viszonyok miatt.

De nemcsak a limitáció, hanem az — hatósági üzem is károkat és bajokat okozott a tekintetes mészáros céheknek. Az invalidusok palotájában —

ez a mostani városháza — volt egy mészárszék. Ez kizárólag csak a rokkantak konyháját látta el hússal, míg a többi katonaság az egyéb mészárszékben vásárolt. Amikor a rokkantakat Nagyszombatban helyezték el, az invalidusok palotájában levő mé-

A MÉSZÁROSCÉH FELFEDEZETT RÉGI CÉHLÁDAI

szárszék árusítani kezdett a rendes katonaság konyháira is. Ez ellen természetesen élénken tiltakoztak a mészáros céh tagjai. 1829 júliusában a városi tanács betiltotta az invalidusok palotájában levő mészárszék további működését.

Mindenestre nagyobb eredményt ért száz év előtt a közüzemek elleni küzdelem, mint ma

Bécsét favorizálják, Pestet elhanyagolják

Furcsa dolog, hogy száz évvel ezelőtt ugyanazokat a bajokat találjuk meg az egész vonalon, mint most. A vármegye a húsárak megszabásánál mindig arra hivatkozott, hogy a bécsi hús jobb, mint a pesti. A pesti és budai mészáros céhek 1831 decemberében felterjesztést intéztek a vármegyéhez és ebben rámutatnak arra, hogy ez azért van, mert

a legjobb magyar marhákat Bécsbe viszik ki és itt nálunk csak a legsilányabb hús marad.

Kifogásolja a vármegye politikáját, amely ezt lehetővé teszi. Azok a jelenségek tehát, melyek az export terén ma fennállanak, száz év előtt is megvoltak.

Még az erkölcsök tekintetében sincs különbség. 1755-ben a pozsonyi mészáros céh ártírt a pesti mészáros céhhez. Átiratukban elmondják, hogy az adón felül az udvari kamara minden levágott ökröt után 2 forintot akar behajtani. Ezt a tervet a pozsonyi mészárosmesterek valahogyan megtudták s figyelmeztetik a pesti céhet, hogy ha ez az új adó megalósul, akkor azt egészen biztosan a pesti céhre is kirójják. Azután így folytatódik az átirat:

— Mikor azután ebben az ügyben magasabb hivataloknál is utána járunk a dolognak, azt a választ kapjuk, hogy

az csak pénz kérdése, hogy ezt a fizetséget magunkról elhárítsuk.

Azt ajánlották ezután a pozsonyi mészárosmesterek, hogy adják össze a vesztegetésre a pénzt. 750 forintot akartak összeszedni erre a célra, de hogy ez a pozsonyi céheknek tényleg sikerült-e, az már az iratokból nem derül ki. A vesztegetés modern eszköze tehát egyáltalán nem új találmány.

Vesztegetési pénzek

A mészáros-céhnek vesztegetési alapja is volt. 1820-ban például minden mássa hús után 2 forintnyi céhadót kellett fizetni. Erről nem tudott a komisszárius, aki pedig minden céhíratot aláírt. Az ilyen titkos megállapodás, természetesen, nem került elője. Egy 1842-ből származó titkos szerződésből kiderül, hogy

a vármegyénél 2406 forint volt szükséges megvesztegetésekre. A titkos szerződéseket és a megvesztegetésre összegyűlt pénzt nem helyezték el a céh ládjában, »a becsületes ládában«, hanem azt egy »titkos fiókban« zárták el. A becsületes célokra szánt pénzzel

ták, hogy tekintélyes vagyonnal rendelkeznek. Majdnem mindegyik saját házában lakott. Ez azonban nem jelentette azt, hogy különben nem lettek volna egyszerű polgárok. Maga a mester legtöbbször távol volt a széktől, járta a falukat és vásárolta a marhákat.

Az üzlet vezetése az asszonyra hárult és a mesternék bizony nagyon egyszerű asszonyok voltak.

Az egyik jómódú mészárosmester elhalt feleségének a ruhatára, — mint az egy 1831-ből származó hagyatéki lajstromból kiderül — mindössze egy bögalléros köpenyből, öt perkal ruhából, egy selyem felsőkabátból, egy kaukázusi teveszőr kendőből, egy fehér kendőből és egy kis selyemkendőből állott.

Az idők múlásával mind jobban és jobban emelkedtek a mészárosmesterek adóterhei. 1835-ben egy újabb adót talált ki a városi tanács. Kimondták, hogy minden levágott marha után 30 krajcár darabpénzt kell fizetniük a mészárosmestereknek. Nem volt ez egyéb, mint a mai húsfogyasztási adó. A mészáros céh tekintélye is kezdett alászállni. 1846-ban például a tanács leiratot intéz a céhez, amelyben kijelenti:

sok panasz és vizsgálat igazolja, hogy a mészárosok országsszerte hamisan mérnek.

Ahoz, hogy valaki mester lehessen, »remekelni« kellett. Ezt remektelnek nevezték. Abból állott, hogy szakértő zsűri előtt, amelyben részt vett maga a komisszárius is, le kellett taglózni egy ökröt, fel kellett darabolni és teljesen ki kellett készíteni. A munkáról azután jegyzőkönyvet vettek fel, amelyben feltüntették, hogy hány hibát ejtett a remekelő.

Egy 1761-ből származó ilyen jegyzőkönyv felsorolja, hogy a remekelő Colner Mihály a következő hibákat követte el. »Odavágtott ötöt, fontot sárcolt ötször ötöt, szúrt háromszor, a szarvak lecsapásánál a kellelénél többet csopott három, kése a bőrön megsiklott hússzor, a bőrön likat ejtett egyet és a húsbá belehibáztott nyolc vágást.«

1848 május 1-én azután a mészáros céh elvileg megszűnt, mert kimondták, hogy mindenkinek szabad húst vágni.

Később azután a valóságban is megszűnt a céh és 1886-ban helyébe megalakult a budapesti mészárosipartestület.

A mészárosok uccáját ma már Várház körútnak hívják. A belvárosi plébániatemplom mellett már nem mérik a mészároslegények a székek előtt a nyílt uccán a húst, de a panaszok és sérelmek ma is csaknem éppúgy megvannak, mint a » régi jó időkben«, amikor még úgy leveleztek az emberek, mint ahogy némes Gaál József ceglédi mészárosmester Dulner Mihály pesti céhmesterrel annó 1812, akinek is így címzött sorait: »Az Úrnak, Az Úrnak, Dulner Mihály jó akaró Uramnak, nékem drága jó adassék Pesten.« Pakots György

Intelligens, tisztességes

szeregyényű, rokonszenves megjelenésű
nőt lehetőleg óvónőt keresek

két hónapra, május 4-1 belépéssel Máriabesnyőre négy éves fiú mellé, aki a gyermeket foglalkoztatni tudja s gyakorlata van ezen a téren. Jelentkezni lehet V. Tátra uca 15/b., ötödik emelet 2., délután 2—4 óra között.

Bútor legjobban

az évtizedek DOG-MIL r.-nal, VI. Vilmos órákhoz, csészák ut 43 sz. (Nagyzező u. sarok mellett) vásárolhat. Legkedvezőbb fizetési feltételek. Mintatermek földszint, 1. és 11.

Munkajogi tanácsadó

magántisztviselők, kereskedelmi alkalmazottak, ipari munkások és

munkaadók részére

Összeállították: Dr. Nászay K. munkajogi csoport-vezető bíró, dr. Horváth Sándor ügyvéd és dr. Straub Sándor munkajogi bíró

Ára 90 fillér

Kapható Az Est könyvesboltjában, Erzsébet körút 18-20

1775-ben 29 forint és 31 dénárt költötték a kétnapos mulatságra.

Rongeteg hús és bor fogyott el, de még nyencségek is szerepeltek az étlápon, amennyiben a számla szerint 1 forint és 20 dénárba került az a 150 csiga, amelyet elfogyasztottak.

Asszonyok az üzletben

Természetesen ez a nagy céhélet sok pénzbe került. Eppen ezért a céhbe csak azokat vették fel, akik kimutat-